

к. е. н, професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Фіскальна політика є одним із найважливіших інструментів державного регулювання, що впливає на соціально-економічний розвиток країни. Через систему податків, державних витрат і дотацій вона сприяє забезпеченню стабільності, зростанню добробуту населення та досягненню глобальних цілей сталого розвитку.

Розглянемо вплив фіскальної політики на сталий розвиток України в контексті 17 Цілей сталого розвитку, визначених ООН. Зокрема, подолання бідності є однією з найважливіших цілей, яка безпосередньо залежить від ефективності соціальних витрат у бюджеті. Фіскальна політика спрямована на зниження рівня бідності через державну підтримку малозабезпечених верств населення, зокрема субсидії, пенсії та соціальні допомоги. Для визначення впливу фіскальної політики на цю ціль сталого розвитку в Україні співставимо видатки бюджету на соціальний захист та рівень бідності (рис.1). За рівень бідності обрано відсоток населення, яке живе менш ніж на \$5,50 на день.

Рисунок 1 – Співставлення видатків бюджету на соціальний захист та рівня бідності в Україні за 2015-2024 рр.

Джерело: побудовано за [1, 2]

Аналізуючи дані щодо видатків на соціальний захист та рівня бідності в Україні, можна зазначити, що зростання бюджетного фінансування соціальних програм до 2021 року супроводжувалося поступовим зниженням рівня бідності.

Проте різке підвищення показника бідності у 2022-2024 роках, незважаючи на подальше зростання видатків, свідчить про наявність кризових чинників, зокрема економічної нестабільності та інфляції. Це вказує на недостатню ефективність соціальних програм та їхню неспроможність компенсувати макроекономічні виклики.

Подолання голоду передбачає забезпечення продовольчої безпеки. Фіскальна політика може підтримувати сільське господарство шляхом дотацій, пільгового кредитування та зменшення податкового навантаження на виробників. В межах цієї цілі сталого розвитку проаналізуємо динаміку рівня індексу споживчих цін в Україні. Вона демонструє нестабільність, що безпосередньо впливає на продовольчу безпеку. Незважаючи на певну стабілізацію після пікового значення 2015 року, високі показники у 2022 та 2024 роках свідчать про зростання вартості життя [3]. Це є наслідком економічних потрясінь, війни, логістичних проблем та інших факторів.

Міцне здоров'я забезпечується через фінансування медичних закладів, програм охорони здоров'я та профілактики захворювань. Аналіз видатків на охорону здоров'я у співвідношенні до ВВП та тривалості життя населення є важливим для оцінки результативності державної політики у цій сфері (рис.2).

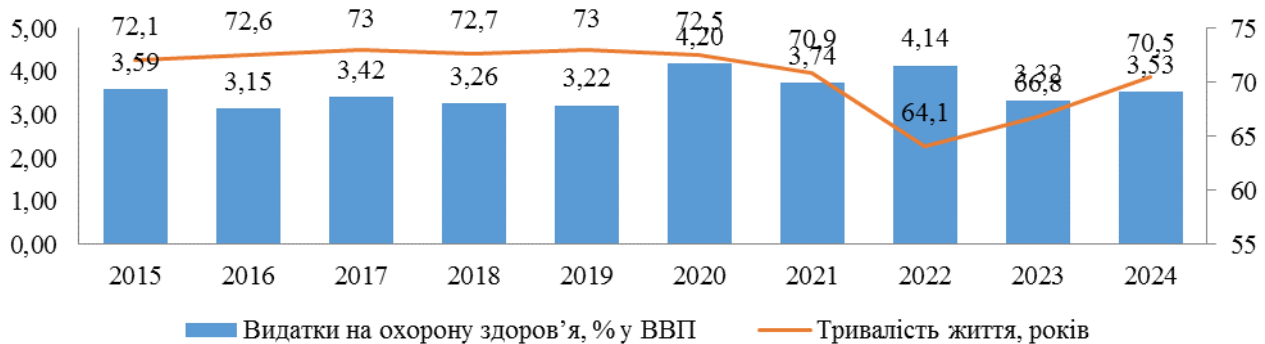

Рисунок 2 – Співставлення видатків бюджету на охорону здоров'я у ВВП та тривалості життя населення в Україні за 2015-2024 рр.

Джерело: побудовано за [1, 4]

Рівень видатків на охорону здоров'я у співвідношенні до ВВП свідчить про відносно стабільний рівень державного фінансування цієї сфери, однак його вплив на тривалість життя є неоднозначним. Зростання фінансування у

2020 році не змогло запобігти зниженню середньої тривалості життя, що пов'язано з пандемією COVID-19. У 2022 році, попри збільшені видатки, тривалість життя значно скоротилася, що є наслідком воєнних дій та погіршення медичної інфраструктури.

Гідна праця та економічне зростання стимулюються через податкові пільги для підприємств, інвестиції у створення робочих місць та підтримку малого й середнього бізнесу. Рівень безробіття є важливим показником впливу фіскальної політики на цю ціль (рис.3).

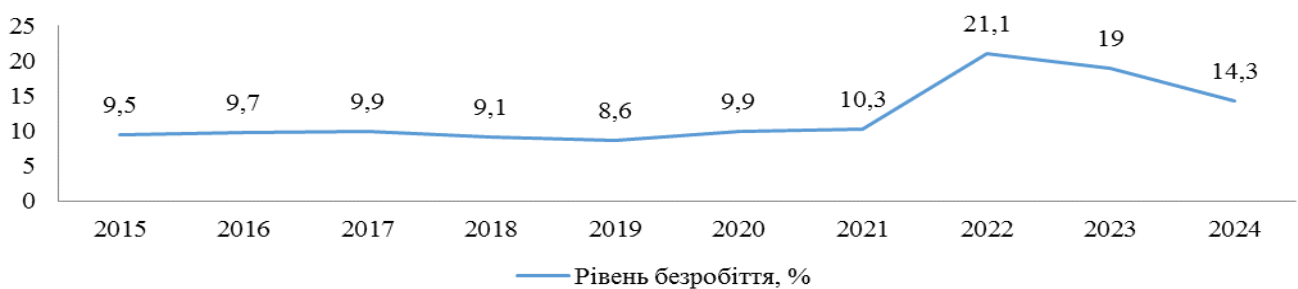

Рисунок 3 – Динаміка рівня безробіття в Україні за 2015-2024 рр.
Джерело: побудовано за [5]

Аналіз рівня безробіття в Україні свідчить про його поступове зниження до 2019 року, що є наслідком сприятливої економічної ситуації та ефективної підтримки зайнятості. Військові дії у 2022 році призвели до рекордного зростання безробіття, оскільки велика кількість підприємств припинила діяльність, а частина населення була вимушена виїхати з країни. Надалі фіскальна політика має стимулювати створення нових робочих місць, особливо у стратегічно важливих секторах, для забезпечення стійкого економічного розвитку.

Фіскальна політика також відіграє важливу роль у забезпеченні якісної освіти через фінансування навчальних закладів, підвищення зарплат викладачів та модернізацію освітньої інфраструктури. Вона також сприяє досягненню гендерної рівності шляхом фінансування програм соціальної підтримки, забезпечення рівного доступу до освіти та стимулювання працевлаштування жінок. Інвестиції у водопостачання, відновлювану енергетику та екологічні ініціативи допомагають

створити більш стійке середовище, сприяючи покращенню санітарних умов, енергетичній незалежності та адаптації до змін клімату.

Таким чином, фінансова політика України має значний потенціал впливу на сталий розвиток, проте її ефективність залежить від обґрунтованого планування, прозорості використання бюджетних коштів та системного моніторингу результатів. Важливо, щоб фінансові інструменти не лише реагували на поточні виклики, а й сприяли структурним змінам в економіці, соціальній сфері та екології. Інтеграція Цілей сталого розвитку у фінансову політику стане основою для створення більш справедливого, стійкого та інноваційного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Державний веб-портал бюджету для громадян Open Budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення 20.03.2025).
2. Ukraine Poverty Rate. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/UKR/ukraine/poverty-rate> (дата звернення 20.03.2025).
3. Індекс інфляції в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2025/> (дата звернення 20.03.2025).
4. Ukraine life expectancy at birth. URL: <https://data.who.int/countries/804> (дата звернення 20.03.2025).
5. Рівень безробіття в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення 20.03.2025).

UDC 336.132

Abramova A.

PhD in Economics, Associate professor at the Department of Finance and Credit,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Mihaila S.

Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Department of Accounting, Audit and Economic Analysis
Academy of Economic Studies of Moldova

**THE NEED TO ASSESS THE IMPACT OF FINANCIAL INSTABILITY
RISKS AS A TOOL TO ENSURE THE DEVELOPMENT OF THE TAX
SYSTEM**

Achieving the financial stability of each state is a priority task of its governance system, since the synergy in the operation of financial institutions and financial markets, through the effective use of financial instruments, provides current and